

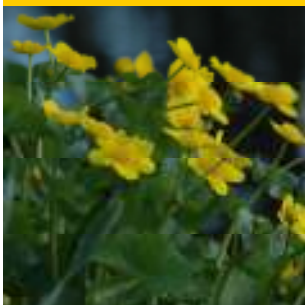

Effectenbeoordeling heiwerkzaamheden

Steupel te Reeuwijk-Brug

Watersnip-rapport 11A027

Colofon

Titel	Effectenbeoordeling heiwerkzaamheden
Subtitel	Steupel te Reeuwijk-Brug
Status rapport	Eindrapportage
Projectnummer	11A027
Datum uitgave	Augustus 2011
Samenstellers	Brigit van Vliet, adviseur Watersnip Advies John van Gemeren, adviseur Watersnip Advies
Foto's	Watersnip Advies
Naam en adres opdrachtgever	Gemeente Bodegraven-Reeuwijk Postbus 401 2410 AK Bodegraven
Contactpersoon opdrachtgever	Dhr. Th. L. van Deursen

Alle auteursrechten ten aanzien van dit rapport worden uitdrukkelijk voorbehouden. Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van Watersnip Advies, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Inhoudsopgave

1	INLEIDING	7
1.1	AANLEIDING	7
2	NATURA 2000 GEBIED	9
2.1	BROEKVELDEN-VETTENBROEK EN POLDER STEIN.....	9
2.2	DOELSOORTEN.....	9
2.2.1	<i>Kleine zwaan</i>	9
2.2.2	<i>Smient</i>	9
2.2.3	<i>Krakeend</i>	9
2.2.4	<i>Slobeend</i>	10
3	EFFECTEN BEOORDELING	11
3.1	WERKZAAMHEDEN	11
3.2	INSCHATTING EFFECTEN HEIWERKZAAMHEDEN.....	11
3.2.1	<i>Effectenindicator</i>	11
3.2.2	<i>Verstoring door impulsgeluid</i>	12
3.2.3	<i>Onderzoek Broekvelden-Vettenbroek</i>	12
3.2.4	<i>Verstoring door trillingen</i>	13
4	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	15
4.1	CONCLUSIES	15
5	BRONNEN	17

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Bodegraven-Reeuwijk is voornemens tien woningen te realiseren op de weilanden in het gebied de Steupel. Dit gebied ligt in de buurt van het Natura 2000 gebied Broekvelden-Vettenbroek & Polder Stein. Werkzaamheden in en rond een Natura 2000 gebied die schade veroorzaken aan de doelsoorten zijn vergunningsplichtig in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 (NB-wet).

De gemeente heeft contact gehad met de Provincie Zuid-Holland over een eventuele schadelijke gevolgen voor de doelsoorten van het Natura 2000 gebied. De PZH heeft aangegeven dat de heiwerkzaamheden mogelijk schade kunnen veroorzaken aan de aanwezige doelsoorten in de overwinteringsperiode van 15 oktober tot 15 maart.

Watersnip Advies heeft op basis van literatuurstudie en reeds bestaande onderzoeken van de plas Broekvelden-Vettenbroek een inschatting gemaakt van de effecten van heiwerkzaamheden op de doelsoorten, in de periode dat de vogels overwinteren in het gebied.

2 Natura 2000 gebied

2.1 Broekvelden-Vettenbroek en polder Stein

Het plangebied in de Steupel ligt nabij het Natura 2000 gebied Broekvelden-Vettenbroek & polder Stein. Dit gebied bestaat uit de plas Broekvelden-Vettenbroek en de polders ten oosten van deze plas. Dit gebied is in 2010 definitief aangewezen als Vogelrichtlijngebied voor de doelsoorten Kleine zwaan, Slobeend, Krakeend en Smient. Het gebied is met name van belang in de winterperiode van 15 oktober tot 15 maart als de vogels op de plas en in de polders overwinteren.

2.2 Doelsoorten

2.2.1 Kleine zwaan

De instandhoudingsdoelstelling voor de Kleine zwaan luidt als volgt: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 40 vogels. Het gebied heeft met name de functie van foerageergebied en slaapgebied. Deze soort komt slechts incidenteel voor op de plas Broekvelden-Vettenbroek. Bij flinke langdurige vorstperiodes slapen de kleine zwanen op de plas. Verder bevindt deze soort zich voornamelijk in de omgeving van Driebruggen.

2.2.2 Smient

De instandhoudingsdoelstelling voor deze soort luidt: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 7.500 vogels. Ook voor deze soort heeft het gebied de functies foerageergebied en slaappleaats. Uit tellingen blijkt dat de norm regelmatig tot 6x wordt overschreden en er tot 43.000 exemplaren aanwezig kunnen zijn op de plas Broekvelden-Vettenbroek. Vooral in vorstperiode zijn er veel smienten aanwezig op de plas, omdat deze tijdens vorstperiodes niet dichtvriest en de vogels niet in de polder terecht kunnen. Het aantal smienten kan gedurende de dag flink fluctueren. 's Morgens vroeg is de plas soms vrijwel leeg, terwijl de plas in de namiddag dus afgeladen kan zijn met smienten. Als het in de graslandpolders rustig is, verblijven de vogels hier langer, bij onrust vliegen ze terug naar de plas.

Figuur 1: Smienten

2.2.3 Krakeend

De instandhoudingsdoelstelling voor de Krakeend luidt: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 70 vogels. Deze vogelsoort gebruikt de plas Broekvelden-Vettenbroek als foerageergebied en pleisterplaats. De norm van 70 vogels wordt regelmatig overschreden met een maximum van 2055 in

januari 2009. Krakeenden zijn planteneters en zoeken hun voedsel in de omringende graslandpolders. In sommige gevallen blijven de krakeenden overdag in de graslandpolders en rusten op de brede weteringen, in veenputten en bij plasdrasgebiedjes. Ook op de plas Sloene verblijven in het najaar en de wintermaanden regelmatig een paar honderd krakeenden.

2.2.4 Slobeend

Voor de Slobeend luidt de instandhoudingsdoelstelling: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 50 vogels.

Voor de Slobeend heeft het gebied vooral de functie als foerageergebied. Het aantal slobeenden dat op de plas verblijft is wel afgenomen de laatste jaren. Overdag bevindt deze vogelsoort zich met name in rustige, afgelegen, brede sloten en veenputten en niet op de plas Broekvelden-Vettenbroek.

3 Effecten beoordeling

3.1 Werkzaamheden

Binnen het plangebied in de Steupel worden tien bouwkavels bouwrijp gemaakt door de gemeente Bodegraven-Reeuwijk. Binnen het plangebied worden de tien bouwkavels apart verkocht aan verschillende particuliere eigenaren. Het bouwen van de woningen zelf gebeurt in opdracht van de eigenaren van de kavels. Hierdoor is de verwachting dat de eigenaren niet gelijktijdig beginnen met de bouwwerkzaamheden, waardoor er een spreiding ontstaat van de werkzaamheden. De provincie Zuid-Holland heeft aangegeven dat heiwerkzaamheden mogelijk schadelijke effecten kunnen hebben op de doelsoorten van het Natura 2000 gebied. Dit gebeurt met name als deze in de overwinteringsperiode, van 15 oktober tot 15 maart, plaatsvinden. Juist de winterperiode is de belangrijkste periode voor de doelsoorten, omdat ze dan gebruik maken van de plas. De heiwerkzaamheden duren per woning maximaal één dag.

Figuur 2: Plangebied in de Steupel

3.2 Inschatting effecten heiwerkzaamheden

Watersnip Advies heeft een inschatting gemaakt van de effecten van de heiwerkzaamheden, waarbij is uitgegaan van het meest ongunstige scenario in de planning van de werkzaamheden. Er wordt vanuit gegaan dat de heiwerkzaamheden voor al de woningen in één keer worden uitgevoerd in de winterperiode tussen 15 oktober en 15 maart. Dit betekent 10 dagen (aaneengesloten) heien.

Schadelijke gevolgen voor de watervogels ontstaat als ze opgeschrikt worden en stressvol gedrag gaan vertonen, waarbij ze lang onrustig en alert blijven. Op het moment dat de vogels gedwongen worden op te vliegen, vormt dit een wezenlijke aanslag op de rustperiode en op de opvettingsmogelijkheden. Dit is belangrijk voor de voorjaarstrek naar de broedgebieden in het hoge Noorden.

3.2.1 Effectenindicator

De heiwerkzaamheden kunnen meerdere storingsfactoren veroorzaken. In dit geval gaat het om geluidsverstoring en verstoring door trilling. De overige storingsfactoren zijn hier niet aan de orde, omdat de werkzaamheden buiten het Natura 2000 gebied plaatsvinden. Uit de effectenindicator van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie blijkt dat de doelsoorten niet gevoelig zijn voor verstoring door geluid en trillingen. Hieronder volgt echter nog een uitgebreidere onderbouwing van de eventuele effecten.

3.2.2 Verstoring door impulsgeluid

Op de kaart (figuur 3) is een straal van 400 meter uitgezet vanaf het centrum van het plangebied. Buiten deze straal is het aantal decibel van de heiwerkzaamheden verminderd tot 60 dB (A). Dit komt overeen met het op normale toon praten van een persoon.

Het gedeelte van de plas Broekvelden-Vettenbroek en Sloene dat binnen de cirkel valt, is zeer beperkt en wordt niet gebruikt door concentraties van watervogels. Ook de krakeenden op de Sloene liggen vooral op het oostelijke deel van de plas, bij de onbebouwde eilanden. Gedurende de werkzaamheden zullen de geringe aantallen vogels, die wel foerageren of rusten binnen de cirkel zich gaan verplaatsen.

Heiwerkzaamheden kunnen gezien worden als impulsgeluiden. Uit onderzoek (Alterra-rapport 1705) blijkt echter dat bij langdurige blootstelling aan impulsgeluid gewenning optreedt als het geluid met enige frequentie en regelmaat herhaald wordt. De vogels reageren dan niet meer op het geluid. De verwachting is dat de vogels op plas bij aanvang van de werkzaamheden weg zullen zwemmen in noord- noordoostelijke richting. Het deel van de plas, dichtbij het plangebied, binnen de cirkel, zal gedurende de werkzaamheden aanvankelijk vermeden worden. Door de regelmaat van de heiwerkzaamheden zullen de vogels ondervinden dat het geen reële dreiging vormt en zullen ze aan het geluid wennen.

Figuur 3: Straal van 400 m. rond plangebied, waar mogelijk verstoring optreedt

3.2.3 Onderzoek Broekvelden-Vettenbroek

Eventuele effecten van de heiwerkzaamheden zullen naar verwachting met name plaatsvinden aan de west/zuidwest-kant van de plas Broekvelden-Vettenbroek en de plas Sloene (geen onderdeel Natura 2000).

In de winters van 2008/2009 en 2009/2010 is onderzoek gedaan door de heer F. Mayenburg (vogelexpert, die al dertig jaar gegevens verzamelt over de watervogelstand in de Reeuwijkse plassen en voormalig SBB-inventarisator) naar de verstoring van de vogels in het kader van de aangelegde bouwweg op de Sloenedijk. Deze dijk ligt aan de oostzijde van het plangebied. Bij het onderzoek is met name gekeken naar de windrichting en de concentratie vogels op de plas.

Voor alle soorten geldt dat deze overdag, op het moment dat de werkzaamheden plaatsvinden, in kleinere aantallen aanwezig zijn dan 's nachts. De vogels foerageren 's morgens vroeg in de polders en komen in de loop van de middag naar de plas om hier te overnachten. Alleen bij een flinke vorstperiode blijven de vogels ook overdag op de plas, omdat de sloten in de polders dan dichtgevroren zijn. De plas kan dan zeer vol liggen met eenden en ganzen.

De verwachting is echter dat in een flinke vorstperiode ook geen heiwerkzaamheden plaatsvinden en er dus geen schade ontstaat aan de doelsoorten.

De Kleine zwaan komt slechts incidenteel voor op de plas Broekvelden-Vettenbroek. Alleen bij flinke vorstperiodes overnacht deze soort soms in het midden van de plas, in de noordoost hoek. De heiwerkzaamheden die overdag plaats zullen vinden, veroorzaken geen schade aan deze soort.

De Slobeend bevindt zich hoofdzakelijk aan de oostkant van de plas Broekvelden en in Vettenbroek. Hier bevinden zich goede foerageermogelijkheden en rustplaatsen voor deze soort. De soort komt slechts sporadisch voor in de omgeving van het plangebied. Vanwege de afstand van deze pleisterlocatie tot het plangebied (meer dan een kilometer) zullen er geen negatieve effecten zijn voor de instandhoudingsdoelstellingen.

Mogelijke effecten van de heiwerkzaamheden kunnen dan alleen nog toegebracht worden aan de Smient en Krakeend.

Uit het onderzoek van de heer Mayenburg blijkt dat met name bij bepaalde windrichtingen de eenden dichterbij de Sloenedijk liggen en dus dichterbij het plangebied. Dit geldt dan voor de krakeenden. Deze soort foerageert regelmatig in kleine aantallen (minder dan 20 individuen) in de oeverzone van de plas langs het oostelijke deel van de Sloenedijk. Ten noorden van het westelijke van de Sloenedijk, in de aangegeven cirkel, worden slechts in totaal nooit meer dan 10 krakeenden aangetroffen. Bij onrust verplaatsen zij zich in oostelijke of noordelijke richting. Dit gebeurt meestal rustig zwemmend, zonder opvliegen. Bij het plotseling opdoemen van wandelaar, scooter of hond kunnen de vogels wel opvliegen.

Bij zuid/zuidwesten wind, vooral bij stormachtige omstandigheden, is de kans het grootst op verstoring, omdat de krakeenden en smient dan in de luwte van de dijk liggen en dus dichterbij het plangebied. Hoe harder de wind hoe dichterbij de dijk de vogels zich bevinden. Uit het onderzoek blijkt dat de vogels vooral opvliegen op het moment dat ze verstoord worden door langslappende mensen.

3.2.4 Verstoring door trillingen

Uit de literatuur blijkt dat over een afstand van meer dan 50 meter er geen hinder meer ondervonden zal worden van trillingen. De plas Broekvelden-Vettenbroek ligt minimaal 100 meter verwijderd van het plangebied. Vanwege het geluid zullen ze naar verwachting een nog groter gebied vermijden (figuur 3). Er zullen dus geen trillingen aanwezig zijn in het wateroppervlak van de plas. De vogels zullen geen schade ondervinden door trillingen tijdens de heiwerkzaamheden.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

De heiwerkzaamheden zullen geen schade veroorzaken aan de instandhoudingsdoelstellingen van de doelsoorten in het Natura 2000 gebied Broekvelden-Vettenbroek & Polder Stein. Het aanvragen van een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet is niet nodig.

Eventuele effecten van heiwerkzaamheden (geluidsverstoring) zouden mogelijk plaats kunnen vinden aan de west/zuidwest zijde van de plas Broekvelden-Vettenbroek. Uit onderzoek is gebleken dat hier geen grote concentraties vogels aanwezig zijn in de overwinteringsperiode. De grootste concentratie vogels bevindt zich midden op de plas of aan de oostzijde van de plas. Slechts incidenteel bij uitzonderlijke omstandigheden, zoals storm uit het zuidwesten, kunnen vogelconcentraties aangetroffen worden ten noorden van de Sloenedijk. Ook onder die omstandigheden bevinden zich geen groepen vogels binnen de aangegeven decibelcirkel (zie figuur 3). Het grootste deel van de vogels maakt alleen 's nachts gebruik van de plas als rustplaats. Het maximale aantal watervogels is aanwezig tijdens een vorstperiode, er is niet te verwachten dat er dan bouwwerkzaamheden zullen plaatsvinden.

Bij frequentie en regelmatige blootstelling aan harde geluiden treedt er gewenning op bij de watervogels.

5 Bronnen

Geraadpleegde literatuur

1. ANWB, *Topografische Atlas Zuid-Holland 1:25.000*, 2004.
2. Watersnip-Advies, *Flora- en faunatoets, De Steupel te Reeuwijk-Brug*, projectnr. 10A023, mei 2010.
3. Kleijn, D., 2008. *Effecten van geluid op wilde soorten – implicaties voor soorten betrokken bij de aanwijzing van Natura 2000 gebieden*. Wageningen, Alterra, Alterra-rapport 1705.
4. Arcadis, *Aanvulling passende beoordeling Windpark Delfzijl Noord, aanvulling op Alterra-rapport 515E*, november 2009.
5. Freek Mayenburg, *Vogelbewegingen in de winters van 2008/2009 en 2009/2010, voorjaar 2010*.
6. Ministerie van EL&I, *Effectenindicator, Broekvelden-Vettenbroek & polder Stein*, 2011.

Geraadpleegde internetsites:

7. www.rijksoverheid.nl
8. www.utrecht.nl/smartsite.dws?id=186511
9. www.natura2000.nl

Watersnip Advies

Advies voor ecologie, landschap, water en recreatie

's-Gravenbroekseweg 154
2811 GK Reeuwijk
+ 31 (0)182-395460
www.watersnip.info
advies@watersnip.info

